

*“ICHKI KASALLIKLAR FANINI O‘QITISHDA
ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR O‘RNI”
XALQARO O‘QUV-USLUBIY ANJUMAN
31-OKTABR 2023-YIL*

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi

www.ssv.uz

Toshkent tibbiyot akademiyasi

www.tma.uz

Рузметова Феруза Авазметовна. Теория и технология поэтапного формирования умственных действий.....	108
Сайдалиев Р.С., Ходжанова Ш.И. Тиббиет олийгоҳларида амалий машгулотларда замонвий дарс ўтиш усуллари.....	110
Сайдалиев Р.С. Тиббиёт университети талабаларнинг деонтологик таълимида интерфаол ўқитиш усулларининг роли.....	112
Скосырева О.В., Даминова К.М., Бабажанова Н.Р. Формирование клинического мышления у студентов при изучении внутренних болезней.....	116
Скосырева О.В., Даминова Л.Т., Даминова К.М. Теоретические подходы к разрешению педагогического конфликта.....	118
Ташпулатова М.Х., Собиров М.А., Мунавваров Б.А., Максудова Л.И. Подготовка студентов медицинских вузов к инновационной деятельности.....	120
Ташпулатова М.Х., Собиров М.А., Исиргапова С.Н., Максудова Л.И. Инновационные технологии в формировании клинического мышления студентов медицинских высших учебных заведениях.....	125
Тухтаева Нигора Хасановна. Клиническое мышление студентов на кафедре пропедевтики внутренних болезней при расспросе больных.....	128
Тухтаева Нигора Хасановна, Худойбергана Ноила Хамидовна. Современные аспекты преподавания пропедевтики внутренних болезней.....	130
Умарова З.Ф., Ташкенбаева У.А., Агзамова Г.С. Проблемы взаимосвязи педагогики и медицины в обучении врачей – педагогов.....	131
Умарова З.Ф. Применение инновационных технологий при преподавании факультетской и госпитальной терапии.....	133
Хамидова Г.С., Рузметова И.Я. ЯҚНП-гастропатияли ревматоид артрит билан оғриган беморларда номедикаментоз воситаларни самарадорлигини ўрганиш.....	134
Ходжанова Ш.И., Жаббаров О.О. Дифференцированный подход обучения.....	136
Шамуратова Н.Ш., Рўзметова Д.А., Атажанов Ш.Ш. Теоретические основы контроля и оценки уровня знаний при дистанционном обучении.....	137
Эгамбердиева Д.А., Рузметова И.А., Ахмедова Ш.У. Взаимосвязь висцерального ожирения и коронарного кальциноза при ишемической болезни сердца.....	140
Якубова А.Б., Хусинбаев И.Д. Антиоксидант ва мембраностабилизацияловчи терапиянинг сурункали гепатитда самараси.....	141

ТИББИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ ТАЛАБАЛАРНИНГ ДЕОНТОЛОГИК ТАЪЛИМИДА ИНТЕРФАОЛ ЎҚИТИШ УСУЛЛАРИНИНГ РОЛИ

Сайдалиев Р.С.

Тошкент тиббиёт академияси, Тошкент, Ўзбекистон

Аннотация: мақола замонавий тиббиётнинг долзарб масаласи бағишланган таълим-тиббиёт университети талабаларининг деонтологик таълимида интерактив технологияларнинг аҳамиятига бағишланган

Ушбу ишнинг мақсади талабаларнинг деонтологик таълим имкониятларини ўрганишдир. Ўқитиладиган фан ва тўпламнинг ўзига хос хусусиятларига энг мос келадиган тил мазмуни ва ўқитиш технологиялари ўрганиш.

Калит сўзлар: деонтологик таълим, интерактив технологиялар, таълимни диалоглаштириш, ўқув муҳокамаси.

Академик Б. В. Петровский томонидан таклиф этилган тиббий деонтологиянинг таърифи билан деонтологияни тиббий ходимнинг ахлоқий, эстетик ва интеллектуал қиёфаси ҳақидаги фан сифатида кўриб чиқиш керак деб ҳисоблаган . Ва бу тасвирни шакллантиришда асосий хусусиятлари инсонийлик ва раҳм-шафқат, бизнинг фикримизча, ҳар қандай ўқув интизоми, агар у тегишли таълим мазмуни билан тўлдирилган бўлса, катта рол ўйнаши мумкин. Тадқиқот мавзуси чет эллик тиббиёт талабаларини дарсларда касбий ахлоқий ва деонтологик маданият билан таништириш жараёнига бағишланади. Тадқиқотнинг мақсади интерактивнинг аҳамиятини асослашдир. Тиббиёт университети талабаларининг деонтологик таълимида ўқитиш усуллари. Тадқиқот гипотезаси жараён деган тахминга асосланади.

Бўлажак шифокорларни professional ахлоқий ва деонтологик билан таништириш агар тил материалларини танлаш шунга мос равишда амалга оширилса, маданият муваффақиятли бўлади; интерфаол таълим технологиялари ишлаб чиқилган ва амалиётга татбиқ этилган бўлиши керак.

Интерфаол таълим орқали биз, биринчи навбатда, ўқув жараёнининг барча иштирокчилари бир-бири билан ўзаро алоқада бўладиган, маълумот, фикр, фикр

алмашадиган, берилган ўқув вазифаларини биргаликда ҳал қиладиган ўқув фаолиятини ташкил этишнинг махсус шаклини тушунамиз, бошқаларнинг хатти-ҳаракатлари ва ҳукмларини ва ўзларининг ҳукмларини баҳоланг, муаммони ҳал қилиш учун ишбилармонлик ҳамкорлиги муҳитига шўнғинг.

Тадқиқотчи Кларин, таълимоти интерактив таълим инглиз тилидаги "интерактив таълим" атамасининг таржимаси, яъни ўзаро асосланган таълим (спонтан ёки махсус ташкил), шунингдек ўзаро асосланган таълимдир. Ушбу умумлаштирилган хусусиятга қўшимча равишда, интерактив таълим уни кўриб чиқишга имкон берадиган жуда муҳим элементни ўз ичига оладиган талабаларнинг шахсий қадриятларини шакллантиришга, уларнинг маънавий дунёсини яхшилашга ёрдам берадиган воситалардан бири сифатида қаралади. Ушбу компонент ички dialog бўлиб, биз уни тушунамиз талабанинг олинган маълумотларнинг экзистенциал тажрибаси, уни шахсий фикрини билан таъминлайди фикрлаш жараёнида маъно мазмуни билан тўлдиради Аммо барча маълумотлар ички қайта кўриб чиқиш учун рағбат бўла олмайди, шунинг учун интерактив таълим биринчи навбатда талабалар тажрибасига асосланади. Интерфаол усуллар нафақат ўқувчиларнинг билим фаоллигини фаоллаштириш учун ишлаши учун, аммо улар ўзларининг ички дунёсини уйғунлаштиришга ҳам эътибор қаратдилар, бу зарур, биз ишонганимиздек, ҳар бир талаба учун шахсий аҳамиятга эга бўлиши керак бўлган ўқув материални танлашга катта эътибор бериш, ҳозирги пайтда унга тегишли бўлган экзистенциал муаммоларни акс эттириш. керак бўлади.

Илмий ва назарий адабиётларда деонтологик олий тиббиёт мактабида таълим ҳиссий заряд берадиган, ўқувчиларнинг қарашлари ва эътиқодларини шакллантиришга ҳисса қўшадиган, уларни мустақил қарор қабул қилишга ундайдиган фаол ўқитиш усулларига асосланиши керак. Замонавий педагогик тадқиқотларда жуда кўп ўқув жараёнини диалогик асосда қуришга эътибор қаратилмоқда. (Ю. В. Гушчин, М. В. Кларин, Л. В. Вавилова, Т. С. Панина, Л. Р. Панфилова). Бу тадқиқотчилар М. М. Бахтин ва В. С. Бйблер концепциясига

асосланади. Унга кўра, dialog замонавий инсоннинг мавжудлиги ва тафаккурининг асоси бўлиб, диалогик муносабатлар нафақат инсон ҳаётининг барча муносабатлари ва кўринишларига сингиб кетади, балки ўз ҳаётини шакллантиришнинг асосий шартидир бўлиб ҳисобланади

Кўришлар ва эътиқодлар. Таълимни диалоглаштириш шаклларида бири таълим муҳокамаси ҳисобланади. Ю.В. Гушчин таълим муҳокамасининг ушбу таърифини беради: "мунозара (Лат. Мунозара-кўриб чиқиш, тадқиқот) жамоатчилик муҳокамаси ёки билимлар, ҳукмлар, ғоялар ёки фикрларни бепул оғзаки алмашиш ҳар қандай мунозарали masala, муаммо ҳақида. Унинг асосий хусусиятлари улар бир-бирини тўлдирувчи мулоқот ва мунозараларнинг комбинацияси, турли нуқтаи назарларнинг тўқнашуви, позициялар" . Бизнинг фикримизча, бу таълим жараёни иштирокчиларига шахсий позициясини шакллантиришга имкон берадиган, талабаларнинг ўз эътиқодларини танқидий баҳолаш ва ҳимоя қилиш қобилиятини шакллантирадиган турли хил нуқтаи назарлар, позициялар тўқнашувидан иборат. Тил курси доирасида таълим муҳокамасини қуриш мумкин.

Турли лингвистик материаллар: бунга сўзнинг этимологияси билан ишлаш ва улар билан ишлаш киради: ҳикматлар, мақоллар, афоризмлар, матн билан ишлаш ва ҳоказо. Т. С. Панина, Л. Н. Вавиловлар ўқув мунозараларининг бир нечта турларини ажратиб кўрсатишади: бу dialog, гуруҳ муҳокамаси, вазиятларни амалиётдан таҳлил қилиш, ахлоқий танлов ҳолатларини таҳлил қилиш ни таъкидлайди. Ўрганилаётган тил материаллари юқоридаги барча турдаги ўқув мунозараларини чет тили сифатида инглиз тили синфида ташкил этиш имконини беради.

Албатта, гуруҳ муҳокамаси таълим муҳокамасини ташкил этишнинг етакчи шаклига айланади. Чет эллик талабаларнинг деонтологик таълимида уларнинг "доктор" каби сўзларнинг этимологияси билан танишиши катта аҳамиятга эга, "шифокор", "тиббиёт одами". Ушбу сўзларнинг этимологиясини муҳокама қилиб, талабалар келишади

шифокорнинг асосий фазилатлари нафақат билим эгаси эканлигини нафақат даволаш қобилияти, балки малакали бемор унинг қариндошлари, ҳамкасблари, мулоқот қилиш қобилияти ётади. Бундай ҳолда, таълим маълумотлари - шифокор сўзининг эски славян сўзидан келиб чиқиши-шифокорнинг нутқи бемор билан шифокор мулоқотида қандай рол ўйнашини шахсий тушуниш учун асос бўлади

Лекин бу тушунчани талабаларга уларни фақат изчил ҳал қилинган вазифалар жараёнида ҳал қилиш мумкин: биринчи вазифа фақат таълимий характерга эга-қайси сўзлардан таклиф қилинганлигини аниқлаш;

иккинчи вазифа аниқ қиймат характерига ега – талабаларнинг фикрига кўра, шифокор фаолиятида асосий нарса нима эканлигини шакллантириш.

Айнан шу босқичда, турли қарашлар ва эътиқодлар тўқнашувида талаба онгли равишда ўз позициясини тушунади, унинг деонтологик тафаккури шаклланади. Талабаларнинг деонтологик таълимида унчалик катта рол ўйнамайди, шифокорлар учун муҳим бўлган афоризмлар ва фразеологик бирликлар бўйича гуруҳ муҳокамаларини ташкил этиш сифатида иш шакли. Бундай мунозаралар янги луғатни ўрганиш доирасида ташкил этилиши мумкин. Талабалар билан Николаснинг машҳур иборасини муҳокама қилиш жуда муҳимдир тиббий фаолиятнинг шиорига айланган Ван Тулп: "бошқаларга порлаш, ўзим куяман.." Ушбу ибора бўйича мунозарани мунозаранинг бир қисми сифатида ташкил қилиш мумкин

"нур", "ёниш" сўзларининг лексик маъноси. Семантик маъноси ёруғлик сўзлари, талабалар бу сўз жуда кўп деган хулосага келишади

семантик маънолардан: ёруғлик яхши; ёруғлик-бахт, қувонч. Ва барчаси ушбу маънолар шифокорнинг фаолияти билан бевосита боғлиқ бўлиб, унинг вазифаси нафақат беморни даволаш, балки унга беришдир, яхши, уни бахтли қилиш учун. Ва бу ерда биз яна изчил тузилган вазифаларни кузатишимиз мумкин: ёруғлик сўзининг синонимларини танлаш; ва жавоб излаш

саволга-шифокор фаолиятининг асосий мақсади нима. "Куйиш" феълени муҳокама қилиб, талабалар ёниш сўзининг асосий маъноларидан бири

фидойилик деган хулосага келишади. Ушбу сўзни шакллантириш усули, унинг семантикасини аниқлаш (ўзини қурбон қилиш) ҳақидаги саволга жавоб бериб, талабалар тушунишади. уларнинг танлаган касби одамларга хизмат қилишга қаратилган, бу ерда асосийси беморнинг саломатлиги ва бахтидир.

Чет эллик талабаларни "юррак" сўзи билан таништириб, уларни академик Е. А. Вагнернинг "шифокорнинг кучи" деган баёноти билан таништирамаслик мумкин эмас

унинг қалбида " . Юрак сўзининг синонимларини танлаш (бу ҳам рух, ҳам ички дунё) гуруҳ муҳокамаси давомида талабалар хулосага келишади. шифокорнинг кучи унинг раҳм-шафқат ва меҳрибонлик каби шахсий фазилатлари шаклланади. Шунини таъкидлашни истардимки, Е. А. Вагнернинг касбга бағишланган китоблари шифокор талабаларнинг деонтологик таълими учун бой материаллар билан таъминлайди, шу жумладан ахлоқий танлов ҳолатларини муҳокама қилишда муҳим роль ўйнайди шундай қилиб, дарсларнинг бирида талабаларга парчани ўқиш ва тушунишни таклиф қилиш мумкин энг йирикларидан бири ҳақида ҳикоя қилувчи "шифокорнинг ўзини ўзи тарбиялаш тўғрисида" китоби Шундай қилиб, хулоса қилиб шунини яна бир бор таъкидлашни истардимки, луғат, этимология, сўзларни шакллантириш, ушбу тил материални ўрганиш шаклида муҳокама қилишни ташкил этишда тил материални тўғри танлаш, бу талабаларга нафақат ушбу ўқув материални ўзлаштиришга, балки уни маълум бир шахсий маъно билан таъминлашга имкон беради, уларсиз бизнинг тиббиёт талабаларининг фикри, деонтологик таълими шакллантириш мумкин эмас.

ФОРМИРОВАНИЕ КЛИНИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ У СТУДЕНТОВ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ВНУТРЕННИХ БОЛЕЗНЕЙ

Скосырева О.В., Даминова К.М., Бабажанова Н.Р.

Ташкентский государственный стоматологический институт, Ташкент, Узбекистан

Целью настоящего сообщения является освещение особенностей преподавания модуля «Терапия» студентом – стоматологам III курса.